

Kolkwitzia amabilis

Euonymus alatus

Magnolia stellata

12. Tulipantræ - *Liriodendron tulipifera*. Kina

Løvfældende træ, som her i landet kan blive 10-20 m højt med en gennemgående stamme med lysegrå bark. Bladene er specielle i formen, næsten firkantede med 2 store lapper, og om efteråret farves de smukt gule. Blomsterne er tulipanlignende, 4-5 cm store, grøngule, og ikke særlig iøjnefaldende. Dette er det ægte tulipantræ og bør ikke forveksles med Magnolia, som ofte fejlagtigt benævnes tulipantræ. Tulipantræet er smukt, men for stort til en almindelig have, og blomstringen sker ofte i en sen alder. I Nord- og Vestjylland udvikles træet dårligt.

13. Parykbusk - *Cotinus coggygria*. Sydeuropa og østpå til Kina

Løvfældende busk, der her i landet bliver 2-3 meter høj. Blomsterne er små og gullige, i løse toppe, men mange blomster udvikles til hårlignende stilke, der tilsammen danner et slør, deraf navnet parykbusk. Busken kræver lys, den er som regel hårdfør, men kan fryse tilbage i kolde vintre, og parykken udebliver da. Der forhandles også former med røde blade. De er mindre hårdføre, men flotte i kraft af bladene.

14. Ranunkelbusk - *Kerria japonica*. Kina

Er hjemmehørende i Kina, men kom til Europa fra Japan, derfor navnet japonica. Det er en løvfældende lille busk med grønne grene. Den bliver omkring 1 meter høj, har friskgrønne blade og guldgule blomster i april-maj. Ofte dyrkes en form med fyldte blomster 'Pleniflora'. Frugten er en brun kapsel. Planterne er normalt hårdføre, de er jordbundstolerante og tåler let skygge.

15. Dronningebusk - *Kolkwitzia amabilis*. Kina

Løvfældende busk, ofte op til 4 m høj og ligeså bred. Den har overhængende grene, hvor blomsterne sidder på korte skud på oversiden af grenen. Blomstringen foregår i slutningen af maj til ind i juni. Blomsterne er ret store og lyserøde. Arten er sund, robust og hårdfør.

16. Buksbom - *Buxus sempervirens*. Sydeuropa

Stedsegrønne buske med meget varierende vækstform, bladstørrelse og bladform. 'Arborescens'-typerne har smalle, lyse blade, høj buskformet vækst og tåler stærk beskæring. 'Rotundifolia'-typerne har mørkegrønne, læderagtige blade, og er meget skyggetolerante. Buksbom er interessante planter, der har været dyrket i århundreder, og særlige lave former anvendes til hække på kirkegårde og i slotshaver. De tåler generelt kraftig beskæring og skygge og er jordbundstolerante. De er stadig meget populære haveplanter, blandt andet fordi de kan dyrkes i krukker.

17. Perlerøn - *Sorbus koehneana*. Centrale Kina

Lille træ eller busk op til 3 m høj, med kønne, fannede blade. Blomsterne er hvide i maj-juni og efterfølges af hvide frugter i august-september. Om efteråret farves løvet purpurrødt. Er robust, hårdfør og let at dyrke.

18. Stjernemagnolie - *Magnolia stellata*. Japan

Løvfældende lille træ eller stor busk, rigt forgrenet og langsomt voksende. Den bliver kun 3-4 m høj og omtrent ligeså bred. Arten blomstrer før løvspring, normalt i april, med hvide, svagt duftende blomster. Det er en af de mest robuste Magnolie. Hertil kommer, at den er blomsterrig, svagtvoksende og har en køn vækst. Arten foretrækker som andre magnolia en let sur jord, helst kalkfri og muldrig, og bør have læ for at udvikle sig godt.

Efterår i Arboretet

Tekst: Jerry Leverenz

Fotos: Jerry Leverenz, S&L, Mo Fayyad

Forsidebillede: *Cornus kousa*

Denne folder er produceret med støtte fra Godfred Birkedal Hartmanns Familiefond Revideret 2008

Arboretet i Hørsholm

Kirkegårdsvej 3A

2970 Hørsholm

Tel: 3533 1500

arboretet@life.ku.dk

www.arboretet.dk

Åbningstider: alle dage fra 7.30 til solnedgang

SKOV & LANDSKAB

Træer og buske til danske haver

DET BIOVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Oprindelse

De fleste af de planter vi har i vores haver, er indførte fra andre lande. De fleste er hjemmehørende i Østasien, mest Kina og Japan, men der er også mange fra Nordamerika, især fra USA. Ganske få af de almindeligt dyrkede arter kommer fra lande i Europa. De er ofte de vilde former som dyrkes, det vil sige uden forudgående forædling. Denne folder beskriver et bredt udsnit af disse arter. Alle arterne vokser i Arboretet og kan ses hvis man følger den beskrevne rute. Udbredelse er angivet efter plantenavn.

Hvorfor dyrke fremmede arter?

Når vi i vid udstrækning dyrker fremmede arter, er det først og fremmest, fordi de har nogle egenskaber, der gør dem særligt egnede. De fleste mennesker oplever også, at fremmede arter har en større prydværdi end planter i den danske natur. Nogle arter dyrkes for deres blomster, andre for frugter, smukt løv eller andre egenskaber.

Klima

Danmark har et tempereret kystklima, og vintrene kan variere meget fra år til år, endda inden for samme år, hvor det kan være koldt i januar, mildt i februar og igen koldt i marts. Det stiller store krav til planterne, og de planter, som introduceres i Danmark, skal derfor have oprindelse i et klima, der ligner det danske.

Værdifulde arter

Arterne der beskrives i denne folder er normalt robuste og almindeligvis sunde og lette at dyrke. De fleste er fuldt hårdføre til brug i haver overalt i Danmark. Et par arter er kun hårdføre nok til dyrkning i Østdanmark, men det er anført under disse arter. De beskrevne arter giver en bredde i egenskaber og oplevelser året igennem i form af blomster, frugter og farver på bladene. Planteskolerne dyrker ofte forskellige typer og sorter af de pågældende arter, herunder dværgformer. De kan afvige lidt fra de eksemplarer der ses i Arboretet, men ofte er det forbedringer i forhold til sundhed, blomster eller andre egenskaber. I planteskolerne formeres de nævnte arter næsten udelukkende vegetativt, oftest ved stiklinger. Det bevirker at planterne er i den voksne alder og kan sætte blomster og frugter allerede få år efter plantning, til tider samme år. Hvis planterne formeres ved frø, vil de være i ungdomsalderen og vil først blomstre som voksne. For de nævnte arter vil det variere fra ca. 5-10 år for røn, og op til 15-20 år for Magnolia. Hertil kommer, at planterne i ungdomsalderen er mere følsomme overfor frost end de er i voksenalderen, og at der vil være stor variation i egenskaberne ved frøformerede planter.

Cornus mas

Clethra alnifolia

Cornus kousa

Viburnum x burkwoodii

Acer palmatum

Magnolia sieboldii

Turen starter ved Arboretets hovedindgang og følger fortrinsvist hovedstierne. Umiddelbart efter Arboretets bygninger drejer man til højre ned ad Søvejen, der følges til den løber ud i Hovedvejen. Efter en afstikker ind i området nordøst for Hovedvejen følges Hovedvejen tilbage til indgangen. Træer og buske på denne rute er markerede med blå skilte.

1. Kirsebærkornel - *Cornus mas*. Central- og Sydeuropa
Løvfældende busk, der med tiden kan blive et lille træ, op til 5-6 m højt, men sjældent over 4 m. Blomsterne er gule, relativt små og samlet i små kvaste. De kommer frem i februar til hen i april, afhængig af hvor mild vinteren er, og de tåler let frost. Blomsterne følges ofte op af ca. 1 cm. lange frugter, der modner og bliver røde i september. De indeholder en stor sten, men kødet er spiseligt og velegnet til bl.a. gelé. Kirsebærkornel er robust og vindstærk og tåler både klipning og beskæring.

2. Vinget benved - *Euonymus alatus*. Centrale Kina
Løvfældende busk, omkring 1,5 til 2 m høj. Grenene er grønne og har korkvinger, deraf navnet. Bladene er lysegrønne i udspring, og de farves ofte smukt røde ved løvfald i september-oktober. Blomsterne er små og gullige, men efterfølges af smukke røde frugter. Når frugten åbner sig, kommer de orange frø til syne. Arten er både robust og hårdfør. Den udvikles bedst i fuldt lys.

3a og b. Koreakornel - *Cornus kousa*. Kina
Lille træ, til tider stor busk, der kan blive op til 4 m høj ofte dog kun 2-3 m, med dekorative, udbredte grene. Sidst i juni, når mange af de andre buske er ved at afblomstre, dækkes grenene af store, hvide, oprette "blomster". Det man tror er blomster er dog kun farvede højblade! De "rigtige" blomster sidder ovenfor i en lille kugle. Til tider følges blomsterne af en stor, rød og rund frugt, der modner i september. Om efteråret farves bladene ofte smukt røde. Det er en særdeles smuk og værdifuld art, og flere sorter er i handelen. Desværre er den ikke helt hårdfør nok til Nord- og Vestjylland, hvor blomstringen ofte udebliver. Bør kun beskæres moderat.

4. Laurbærkirsebær - *Prunus laurocerasus*. Sydøsteuropa og Lilleasien
Stedsegrønne, oprette buske, meget forskellige i vækstform og højde. Her i landet kan de variere fra 1 til 3 m. Bladene er store, læderagtige, skinnende på oversiden og meget dekorative. Blomsterne er hvide, i oprette stande, men flere sorter blomstrer sjældent i Danmark. Frugterne er sorte. Det er yndede buske til havebrug, især på grund af de store, stedsegrønne blade. De er normalt hårdføre og skyggetolerante, men kan fryse lidt tilbage. Der forhandles sorter med forskellig højde og bladstørrelse.

5. Duftsnebolle - *Viburnum x burkwoodii*.
En hybrid mellem to andre arter, den ene ukendt, den anden *Viburnum carlesii*. Det er en opret, delvis stedsegrøn busk, idet kun nogle blade overvintrer. Arten blomstrer i maj, omtrent samtidig med løvspring. De små, svagt lyserøde og velduftende blomster er samlet i runde hoveder, deraf navnet snebolle. Hybriden er fuldt hårdfør, men kræver lys for god blomstring. Der forhandles også nærstående arter.

6. Japansk snebolle - *Viburnum tomentosum*. Kina og Japan
Oprette, løvfældende buske, 1,5 til 2,5 m i højden. Bladene er store, op til 10 cm, og de farves ofte rødlige om efteråret før løvfald. Blomsterne sidder i store, flade skærme med gule hvide blomster i kanten og små hvidlige blomster i midten. Frugterne er sorte. Arten er en smule krævende, men har man gode og lune vækstforhold, får man en smuk tilføjelse til haven. I Nord- og Vestjylland kan den fryse lidt tilbage, og blomstringen udebliver da.

7. Diervilla - *Diervilla sessilifolia*. Nordamerika
Løvfældende busk, der bliver omkring 1 m høj. Den sætter rodskud og kan danne et tæt, frodigt tæppe og den er velegnet som bunddække og til dækning af skrånninger. Bladene er relativt store, op til 15 cm lange, og de svovlgule blomster er ret små. Blomstringen sker sommeren igennem. Planterne kan fryse svagt tilbage. De tåler kraftig tilbageskæring.

8. Konvalbusk - *Clethra alnifolia*. Nordamerika
Løvfældende busk, der bliver godt 1 m høj. Den har ret store blade, men bemærker sig især ved de hvidlige, stærkt duftende blomster i oprette klaser. Blomstringen begynder i august og kan vare hele september med. Arten foretrækker en luftig, gerne lidt sur, jord og er et oplivende moment i surbundsbedet mellem rododendron.

9. Almindelig mahonie - *Mahonia aquifolium*. Vestlige Nordamerika
Stedsegrøn busk, op til ca. 1 m høj, med helt oprette skud og til tider lidt rodskud. Bladene er store, 20-30 cm lange, med normalt 7-9 småblade med grove tænder i bladranden. Blomsterne er svovlgule, samlet i toppe, de fremkommer i april-maj. Frugterne, som er spiselige, er sorte bær med kraftigt farvet saft. Mahonia er meget anvendelig, fordi den er robust og særdeles tørke og skyggetålende. I handlen findes ofte krydsninger med denne art, og der forhandles både stiklingeformerede sorter og frøplanter.

10. Japansk løn - *Acer palmatum*. Japan
Lille træ, oftest under 3 m højt, med ret svag vækst og smukke blade. Det blomstrer i maj med små gule blomster og får smukke, røde efterårsfarver. Arten foretrækker en kraftig, gerne let leret jord, og egner sig ikke til surbundsbedet. Den tåler ikke skygge og for meget blæst og trives bedst som solitær med lav underbeplantning. Der er mange sorter i handlen, nogle med røde eller brogede blade, og mange dværgformer. Desværre ses ofte grensygdomme hos arten, og nogle af de nærtstående arter, bl.a. *Acer japonicum*, er ofte mere sunde

11. Åkandemagnolie - *Magnolia sieboldii*. Japan og Korea
Løvfældende store buske eller små træer, der bliver 3 m, undtagelsesvist 4 m, med udbredte grene. Blomsterne, der kan minde om åkander, er skålformede, ofte op til 5 cm i diameter. De mange og store kronblade er hvide, og i bunden af blomsten ses de røde støvdragere. Blomstringen sker senere end hos de øvrige Magnolia og varer fra juni til juli. Den efterfølges ofte af en interessant rød frugtstand med orange frø. Det er en særdeles robust og hårdfør art, der kan lykkes overalt i Danmark.

